

است، قلم نیز باید در چهارچوب شرع و منافع ملی آزاد باشد. امام خمینی (ره) می‌فرمایند: «حالا که قلم آزاد شد، باید این طور نباشد که هرکس به دیگری هرچه دلش بخواهد بگوید، و هرکس بر دیگری کاری بکند که این مملکت از نظم بیرون برود» (صحیفه امام، ج ۱۱، ص ۴۹۵).

ج) آزادی رفتار و عمل: وقتی انسان آزاد باشد که فکر و اندیشه کند، باید آزاد باشد که بر اساس آن رفتار و عمل نماید. امام در این باره فرموده‌اند: «انسان در عمل آزاد است، اما تا آنجایی که آزادی طرف مقابل را سلب نکند، هیچ‌کس حق ندارد به خانه یا مغازه یا محل کار شخصی کسی بدون اذن [و] اجازه صاحب [آن] وارد شود یا کسی را جلب کند» (صحیفه امام، ج ۱۷، ص ۱۴۰).

• حدود و مرزهای آزادی از دیدگاه امام

حدود آزادی از دیدگاه امام را می‌توان به شرح زیر دسته‌بندی کرد:

الف) آزادی تا مرز فساد: در بیان امام آزادی در حدود قانون است. اسلام از فساد و فسادانگیزی جلوگیری می‌کند و همه آزادی‌هایی را که فسادانگیز نباشد جایز می‌داند اما در برابر آزادی‌های فسادزایی ایستد. امام تأکید دارند که در حد توان نباید گذاشت که این قبیل آزادی‌های فسادزاتحقق پیدا کند. (رجوع کنید به: صحیفه امام، ج ۸، ص ۳۳۹).

ب) آزادی در چهارچوب شریعت اسلامی: «آزادی در حدود و قوانین مقدس اسلام و قانون اساسی به بهترین وجه تأمین می‌شود» (صحیفه امام، ج ۱۷، ص ۱۶۲) یا «این‌ها آزادی منهای اسلام را می‌خواهند. این غیر از طریقه شماست. شما اسلام را می‌خواهید [...] که اسلام به ما آزادی بدهد. نه آزادی منهای اسلام» (صحیفه امام، ج ۷، ص ۴۸۶).

ج) آزادی تا مرز اضرار به مردم: «آزادی هرکس تا آنجاکه به ضرر ملت ایران نباشد، داده خواهد شد [...] آزادی این نیست که شما بایستید در کوچه و هرکس که رد می‌شود، یک مثلاً ناسازی بگویید، خدای ناخواسته یا با چوب بزیند او را که من آزادم» (صحیفه امام، ج ۸، ص ۱۱۹).

د) آزادی تا مرز براندازی و توطئه علیه نظام: هیچ کشوری توطئه علیه ملت و مردم خود را نمی‌پسندد و اگر ببیند که منافع ملی با توطئه از میان می‌رود، در مقابل آن می‌ایستد. امام فرموده‌اند: «هرکس آزاد است اظهار عقیده کند، ولی برای توطئه کردن آزاد نیست» (صحیفه امام، ج ۳، ص ۳۷۱). همچنین بیان کرده‌اند: «ملت ما طرفدار آزادی است. طرفدار همه جور آزادی است، ولیکن طرفدار توطئه نیست، طرفدار تباهی نیست» (صحیفه امام، ج ۱۱، ص ۱۳۱). ایشان در ادامه می‌فرمایند: «در اسلام، دموکراسی مندرج است و مردم آزادند در اسلام، هم در بیان عقاید و هم در اعمال، مادامی که توطئه در کار نباشد و مسائلی را عنوان نکنند که نسل ایران را منحرف کنند» (صحیفه امام، ج ۵، ص ۴۶۸).